

Kovács Alex

Mindent a szembe

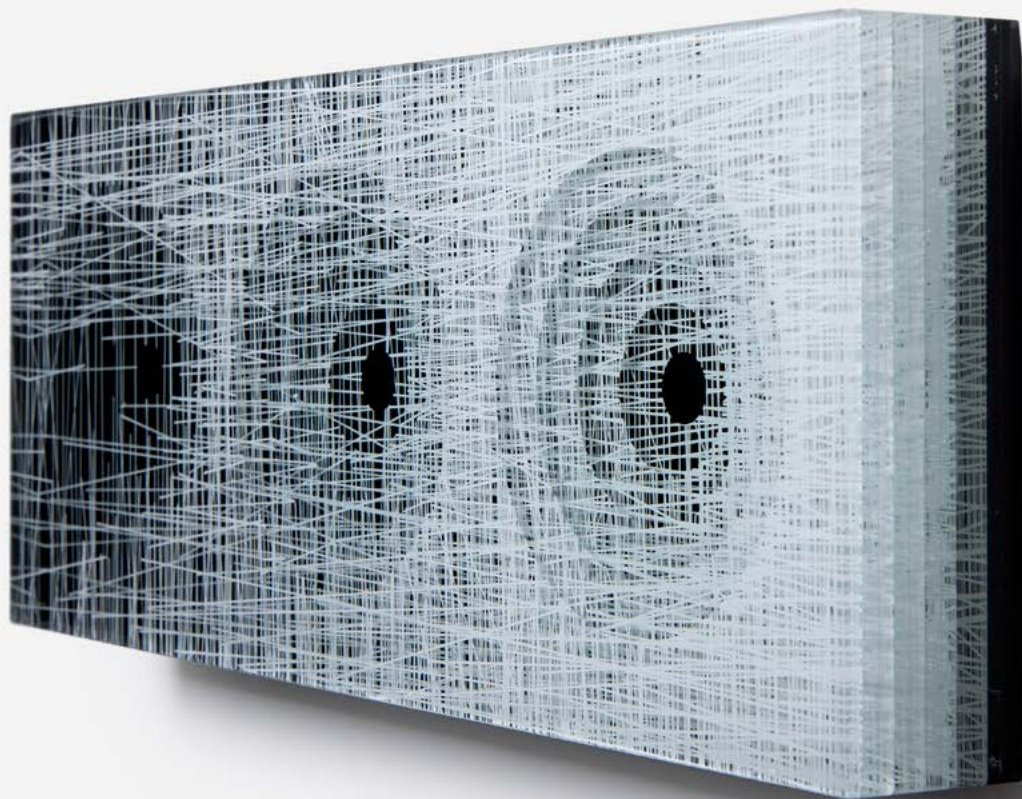
Négy-szög

Művészetek Háza,
Dubniczay-palota, Veszprém,
2022. VI. 25. – IX. 11.

GÁSPÁR György:
Blackout II., 2021,
ragasztott, csiszolt
üveg, akrilfesték,
25×50×7 cm
A művész jóvoltából
↓

Három éve volt a Bauhaus alapításának századik évfordulója, de a veszprémi Művészetek Háza olyan, mint az *Élet értelme* című filmben (Monty Python) a mennyország, ahol minden nap karácsony van; itt mindig jubileuma van a Bauhausnak. Hogy miért van ez így? Ennek fő oka Vass László gyűjteménye, amely tárgyi és szellemi horizontot ad a Művészetek Háza tevékenységének, nagy hatással van az intézmény orientációjára és kiállítási stratégiájára.

A Dubniczay-palotában, a Művészetek Háza kiállító terében *Négy szög* címmel az op-art vonatkozásában nyílt kiállítás. Ha az absztrakt optikai művészeti mozgalomnak lehetne alfája, akkor Victor Vasarely nagy eséllyel pályázhatna erre a pozícióra. Így a kortárs középgeneráció három kiállító képviselőjét, Kóródi Zsuzsannát, Gáspár Györgyöt és Halmi-Horváth Istvánt Vasarely egynémely papírmunkájának és objektjének kontextusában – mintegy művészettörténeti

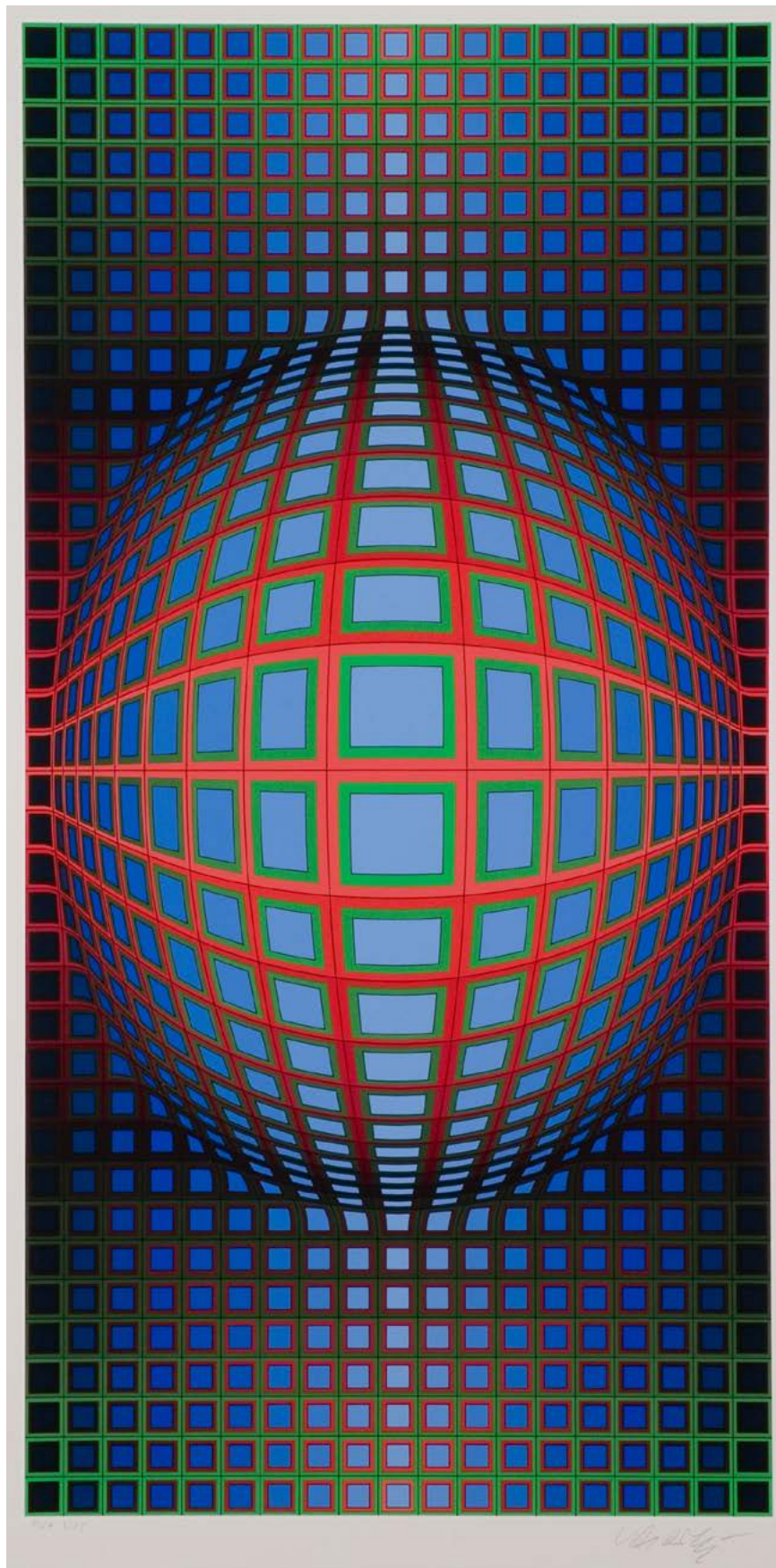

fókuszlencsén keresztül – mutatja be Dohnál Szonja, a kurátor. Különleges adalékkal járul a kiállításához a palota modern terme, amely Vasarely munkával együtt időgépként működik; igazi bauhausos szellemi és téri foglalatban láttatja a kortárs műveket.

Az optikai művészet izgalmas határzóna a művészet ágai között. A Bauhaus művészeti felszabadító erejével összeabroncsoz majdnem minden médiumot. Univerzalizmusa és demokratizmusa lehetővé teszi, hogy ne válják szét képzőművészet, építészet, iparművészet vagy design. Az op-art jól illeszkedik ebbe az átfogó világnézetbe. Ahogy a festészet, úgy a sokszorosító grafika és a szobrászat is teljes értékű, jellemző médiuma, a művészeti filozófia, az anyagtan, szín- és formaérzékenység egyaránt lényegi alkotóeleme. A felsorolt komponensek összessége vagy némelyike voltaképpen a mozgás minél tökéletesebb illúziója által válik optikai művészetté. A statikus műtárgy által keltett mozgási illúzióban jön létre az idő – a befogadó percepciójában megjelenő kizökkentő, elragadó, ijesztő időtapasztalat, ami a mű létének sajátos megnyilvánulása –, nem véletlen hát, hogy az op-art megosztó műfaj. E hatás elérésének módszere a térillúziók keltése, illetve a látóidegek túlterhelése az érzékszerv brutális, vibráló fény- és színhatások általi stimulációja vagy lerochanása által. Az op-art nehezen szemlélhető meditatív beleérzéssel, mert elébe rohan a szemlélésnek, és a befogadó percepciójában sokkhatásszerűen képződik meg a művészeti tapasztalat. Az op-artban az inspiráló, az irizáló és az irritáló nem egykönnyen választható szét egymástól.

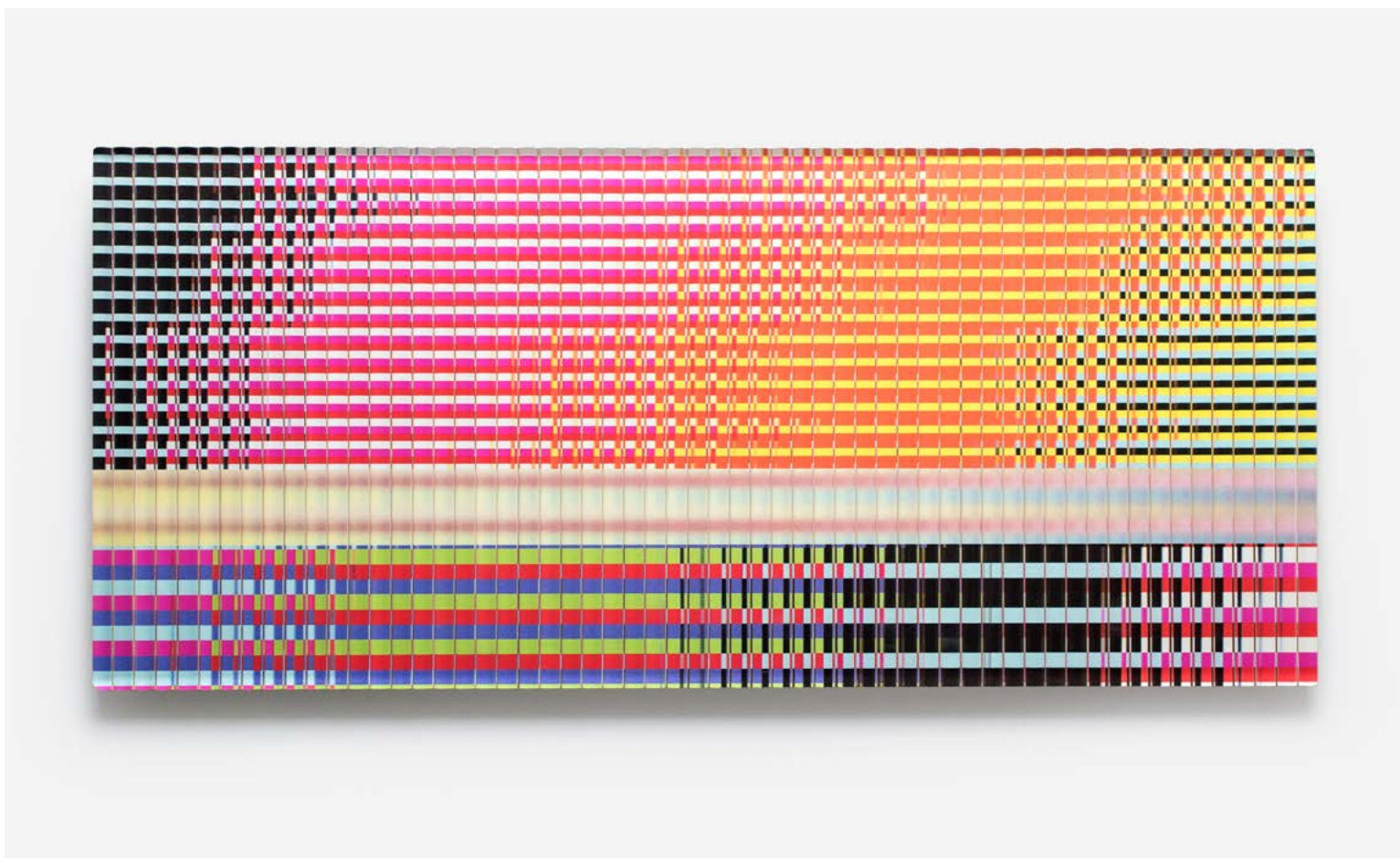
A kiállításon Halmi-Horváth István vásznai képviselik az optikai művészetnek ezt a szemet alaposan megtornáztató hagyományát. A Josef Albersnek dedikált sorozat egy Halmi-Horváthra jellemzően alaposan feldolgozott, szeriális reflexió, amelynek alapja Albers művészettörténeti ikonká vált, a végtelenségig ismételt négyzetes, „kép a képben” koncepciója. Halmi-Horváth sorozatának most bemutatott tizennégy része finom léptékváltásokkal kódolta újra Albers alapötletét felfokozott, vibráló festői nyelven, amely az átlényegítés során több verzióban szinte megsemmisíti a saját referenciáját.

A kiállítás igazán izgalmas gondolata, hogy az op-art szelekció esztétikai horizontját a két üvegművész, Kóródi Zsuzsanna és Gáspár György hidegen munkált műveivel szélesíti ki. Az üvegművészet ellentmondásos helyzetből érkezik. A grand art mellett sokáig úgy tekintettek az üvegművészekre, mint ügyes kezű, kísérletező iparosokra. Így amióta a stúdióüvegről értekeznek, rendre meg szokták védeni azt a skatulyázástól – még a közelmúlt recenzión is előbukkan ez a toposzá váló apologetika, hogy az üveg bizony autonóm mű is lehet, nem csupán funkcionális vagy pszeudofunkcionális iparművészeti dísz tárgy. Ha – példának okáért – rátekintünk Botos Péter konstruktivista üvegeire, azt tudhatjuk meg rajtuk keresztül, hogy az üvegművészetben természetes módon érnek össze a szobrászat és a festészet, valamint az avantgárd irányai, a színtan, a sík- és térbeli geometrikus komponálás, az optikai hatás, a kinetika. Botos munkáinak tükrében nyilvánvalóvá válik, hogy az üvegművészetben tökéletesen őshonos és lényegi módon van jelen a szellemi tartalom és az érzéki effekt sajátos fúziója, amely a purista geometrikus absztrakt egyik esztétikai alap gondolata.

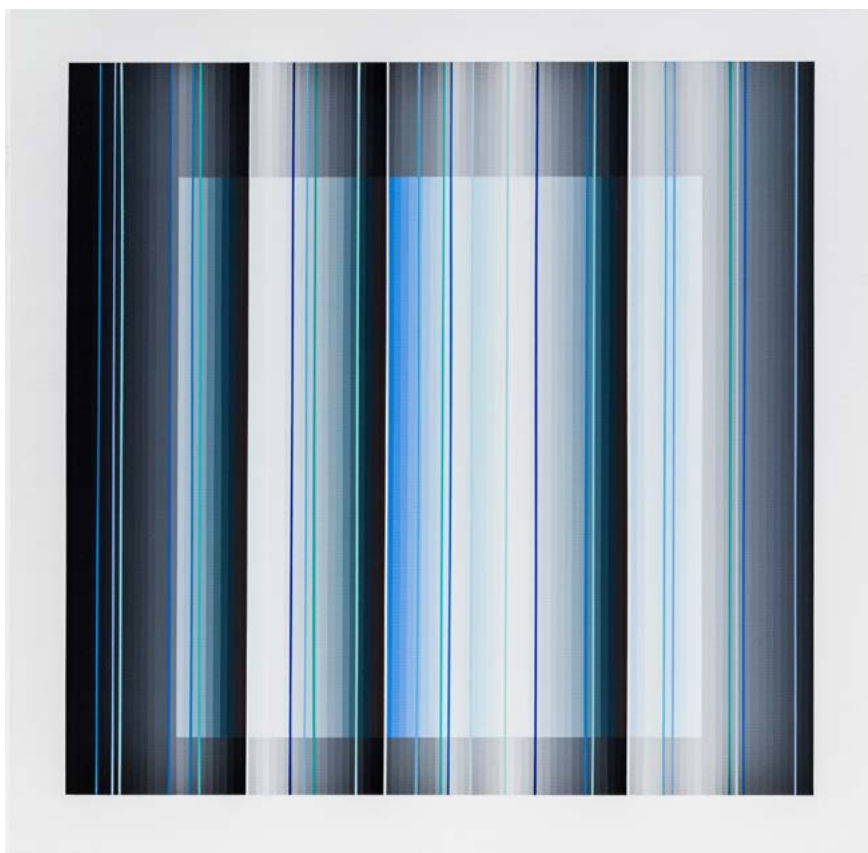

↑
Victor VASARELY: *Kerek*,
papír, szerigráfia, 109×65 cm
Janus Pannonius Múzeum
HUNGART © 2022

↑
 KÓRÓDI Zsuzsanna: *Your Secret Search History II.*, 2020,
 ragasztott, csiszolt üveg, UV-nyomat, 35×80 cm
 Hatvani-gyűjtemény
 A művész jóvoltából

↑
 HALMI-HORVÁTH István:
Hommage à Albers No. 7, 2021,
 akril, vászon, fatábla, 60×60 cm
 A művész jóvoltából

A kiállítás ezt a gondolatmenetet az op-art viszonylatában Kóródi Zsuzsanna és Gáspár György munkáival igazolja. Kóródi munkái átjárást képeznek a falon függő táblaképek és az objektok között. Műveinek mintázata és címadása a LED-technológia és a digitális, pixellált képalkotás vizuális tapasztalatát fúzi tovább. A ragasztott, testes üvegtáblák megnyitják a teret, és a kinetikus művészet felé mutató intenzív mozgásérzetet keltenek. Ugyanakkor ezek a falon függő tárgyak statikusak, a mű előtt elhaladva az üvegrétegek lentikuláris hatása által keletkezik a néző percepciójában a mozgás érzete, és ebből az érzékelésbe zárt élményből következik az a zavarba ejtő tény, hogy adott időpillanatban a műveket senki sem láthatja ugyanolyanok.

Gáspár György kiállított munkái a körbejárható és táblaképként működő objektok közti átjárást feszegetik. A többiekétől eltérő elven kommunikálnak. Az illúziókeltés helyett munkáiban ténylegesen megépített térstruktúrákat találunk, amelyeket a strukturálás és az anyagkezelés eszközeivel tesz irizáló, vonzó, érzékszervi entitásokká. Míg Vasarely, Halmi-Horváth és Kóródi munkái az érzékszervi presszió és az illúziókeltés által hatolnak be érzékelésünkbe, Gáspár az érzéki gyönyör bátran felvállalt eszközével teszi munkáit élménnyé. Művei építészeti rajzokra, emlékeztetnek, azonban nem az építést megelőző tanulmányokra, hanem a meglévő struktúrákat robbantott rajzként vagy röntgenfelvételnként átvilágító, lebontó elemzésekre. Sokrétű (de)konstruktivizmusának alapvonalai egészen Kassák Lajos vagy Moholy-Nagy László analitikus kompozícióira is visszautalnak.